

nie až v prvej etáži. Po obidvoch stranách prvej etáže oltára sú v interkolumniách niky so sochami svätcov. V druhej etáži sa počet ník na bočných stranách zdvojnásobí a stredný obraz dostane vedľa seba na ľavú i pravú stranu niku, aby stredné pole zníženej druhej etáže svojím príliš pozdĺžnym tvarom nenarúšalo celkový ráz oltára. Nadstavec opakuje tento motív a navyše okolo neho a nad ním sú malebným spôsobom rozmiestnené plastiky. Zo stavebných častí oltára sa definitívne prestala používať predela.

Oltár sa doteraz ešte nezbavil plošnosti — niky sú plytké, pod nimi a nad nimi sú miesta, ktoré sa uplatňujú plochou a poskytujú možnosť použiť ornamentiku.

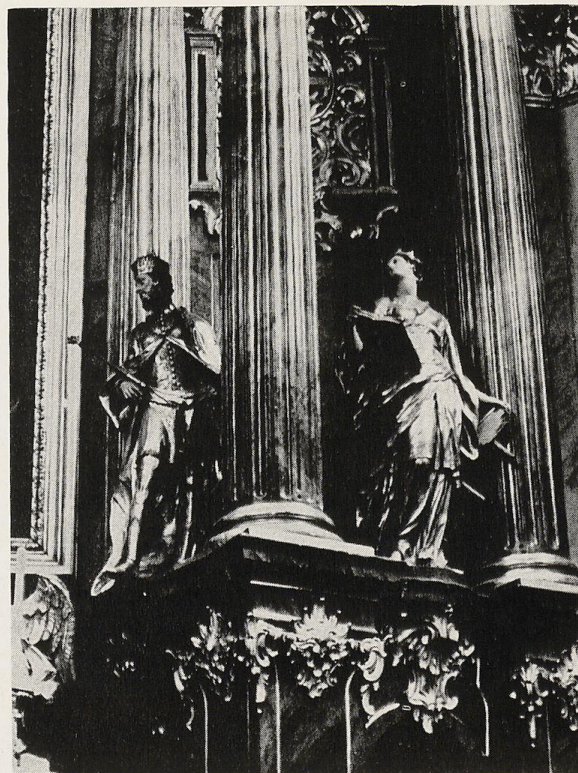
Zlátaná ornamentika, kontrastná voči čierne-
mu pozadiu, poplatná ešte renesančnému cíteniu, je podriadená plošnej redukcii, z ktorej sa vyníma iba plasticky stvárnený vinič s plodmi, ovinutý na tordovaných stĺpcoch. V porovnaní s oltárom Všetkých svätých v kostole sv. Mikuláša je však zreteľne badateľný úbytok ornamentiky i redukcia jej farebnosti v prevažnej miere na zlatú a čiernu.

V konfrontácii dvoch spôsobov myslenia, v dožívaní neskororenesančného názoru a súčasne v zrode nového slohu, v hromadení rôznorodých prvkov vzniká nesúrodé dielo, ktoré už uplatňuje novú koncepciu, ale nevie sa zbaviť starých prežitkov.

Oltár sv. Jána Krstiteľa je začiatočným typom ranobarokového oltára na Slovensku, ktorý sa uplatňuje až do konca 17. storočia.⁴

V nasledujúcom vývine zohráva rozhodujúcu úlohu architektonika oltárnej stavby so svojou jasnou logickou štruktúrou. Hlavný oltár bývalého paulínskeho kostola sv. Jozefa v Trnave⁵ stelesňuje typ, s ktorým sa stretávame v druhej polovici 17. storočia, súbežne s predchádzajúcim typom. V tomto prípade sa stretávame už s vykryštalizovaným názorom, nepoznačeným znakmi prechodu z jednej slohovej koncepcie do druhej.

Oltár tvorí stena delená rímsami a trámami s voľnými stĺpmi na sokloch. Jednoznačné oddelenie etáže od nadstavca doslovne opakujúceho prvú etáž — v tomto prípade mierne narušené oblúkovým segmentom — je charakteristické pre

Trnava, kostol sv. Trojice, hlavný oltár, plastiky z roku 1740

celú druhú polovicu 17. storočia. Dominantnosť architektúry určuje funkciu ornamentálnej dekorácie, ktorá prestáva „oblepovať“ celé architektonické objemy a atektonicky sa prikladá na architektúru, atektonicky, ale s istou dávkou logiky. Je tam, kde je ornament skutočne „na pravom mieste“ (rámuje obraz, na „hluchých miestach“ ohraničí pravouholník a doň vpisuje línie ornamentu a pod.).

Problém farebnosti sa koncentruje na dve dominujúce farby — čerň a zlato — ako na základný farebný kontrast. Čierny náter oltárnej steny utvára vhodné prostredie na využitie optických účinkov zlata. Kontrastnosť farieb v architektonickom vyjadrovaní zdôrazňuje tektonické princípy oltárnej architektúry (farebné odlišenie stĺpov atď.).

Zdá sa, akoby bol začiatočný nápor na zmyslovú a emotívnu sústavu človeka zmenil smer a prísna architektonika zamerala svoju orientáciu